

ประสบการณ์ความเจ็บป่วยและการรับรู้ตัวตนของบุคคล
ที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง

อภिरดี วังกะฮาด

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์สุขภาพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
All rights reserved
เมษายน 2554

ประสบการณ์ความเจ็บป่วยและการรับรู้ตัวตนของบุคคล
ที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง

อภิรดี วังกะฮาด

วิทยานิพนธ์นี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์สุขภาพ

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2554

ประสบการณ์ความเจ็บป่วยและการรับรู้ตัวตนของบุคคล
ที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง

อภิรดี วังคะฮาด

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมศาสตร์สุขภาพ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พ็ชรานุรักษ์

.....กรรมการ
อาจารย์ ดร.มาลี สิริทริเกรียงไกร

.....กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด พจนามาตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทพินทร์ พ็ชรานุรักษ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
อาจารย์ ดร.มาลี สิริทริเกรียงไกร

5 เมษายน 2554

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยกระบวนการเรียน การรับรู้และความเชื่อเดิมว่า ความจริง มีเพียงสิ่งเดียว ทำให้การเข้ามาเรียนศาสตร์ใหม่ที่ผู้เขียนคิดว่าเป็นสิ่งท้าทายนั้น มันไม่ง่ายเลยกับการที่จะปรับเปลี่ยนกระบวนการคิดของตนใหม่ ผู้เขียนเปรียบเสมือนการหัดพายเรือที่วนเวียนไปมา กับคำตอบที่ได้แย้ง ไม่รับรู้ในช่วงระยะแรกของการเรียนและไม่รู้ตัวเช่นกันว่ามันเกิดการค่อยๆซึมซับทีละเล็กละน้อย แม้จะไม่หลุดจากกรอบเดิมเสียทีเดียวเพียงแค่กรอบถูกแฉหรือเผยขึ้นมา อย่างน้อยก็บอกได้ว่า ความจริง ที่เกิดขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับว่าใครให้ความหมาย อยู่ในสถานการณ์บริบทใดและ ณ ช่วงเวลาใดตอนนั้นต่างหาก

และในห้องเรียนช่วงระยะการปรับตัวทำเอาผู้เขียนรู้สึกว่าคุณรู้เดิมที่สะสมมามีแต่ความว่างเปล่า เมื่ออาจารย์ยกตัวอย่างปัญหาของเด็กๆจากระวัง แล้วถามถึงสาเหตุว่ามีอะไรบ้าง หนึ่งในนั้นมีความยากจนอยู่ด้วย คำตอบนี้มันติดอยู่ในหัวแล้วเกิดคำถามว่าเกี่ยวอะไรด้วย เนื่องจากการรับรู้เดิมว่า ต้องเกิดจากเชื้อโรคไม่ตัวใดก็ตัวหนึ่ง

ภาพความเคยชินกับการเข้ารับบริการของผู้ป่วยและญาติจะไม่ใช่เพียงการเห็นแค่โรคหรือความเจ็บป่วยที่มาเท่านั้น เมื่อผู้เขียนได้เข้าไปสัมผัสและทำความเข้าใจโลกชีวิตของผู้ป่วยหลังจากที่ถูกจำหน่ายจากสถานบริการพยาบาล แม้จะเป็นเพียงบางส่วนก็ตาม การเปลี่ยนมุมมองวิธีคิดในมิติของความหลากหลายที่ได้จากการเรียนสาขาวิชาสังคมศาสตร์สุขภาพ ซึ่งอาจจะหลุดลอยไปบ้าง(แม้จะเก็บรายละเอียดได้ไม่หมด)แต่อย่างน้อยก็ถือได้ว่า เคาะกะโหลกเปิดกะลา ทำให้ผู้เขียนเปิดรับโลกทัศน์ใหม่ๆ ตลอดระยะเวลาในเส้นทางการศึกษาครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์เทพินทร์ พัทธานุกรักษ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ผู้เขียนได้รับความกรุณา ความเมตตา ในการให้คำแนะนำต่างๆ ทั้งตำรา หนังสือ และแนวคิด ทฤษฎีทางสังคมที่เปิดมิติมุมมองให้สำหรับงานชิ้นนี้ รวมทั้งการฝึกวิธีคิดที่เป็นระบบจากที่ฟังกระจายอยู่วิธีการเรียงลำดับขั้นตอนของข้อมูลที่ได้ รวมถึงการกระตุ้นเตือนในเรื่องการมีวินัยในตัวเองและเรียกสติให้กลับมาสู่สิ่งที่กำลังทำอยู่ ซึ่งทั้งนี้การมีวินัยในตัวเองที่ผู้เขียนมีอยู่เป็นระยะๆ ส่งผลให้อาจารย์ต้องทำการกู่กันชีพ เรียกกันว่า ปัมหัวใจ กันอยู่หลายครั้งที่อาจารย์ต้องเหนื่อยกับนักศึกษาคนนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์มาลี สิทธิเกรียงไกร ที่สอบถามถึงความก้าวหน้าของงานศึกษาที่กำลังพัฒนาอยู่เป็นระยะและการใส่ใจกับสุขภาพของผู้เขียนเมื่อพบเจอ

ขอขอบพระคุณอาจารย์ชมนาด พจนามาตร์ ที่กรุณาสละเวลาในการอ่านงานศึกษาชิ้นนี้ และมาช่วยเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทรงวุฒิ ดวงรัตนพันธ์ อาจารย์คณะทันตแพทย์ที่ผู้เขียนขอพวง
ตำแหน่งจิตแพทย์ให้ กรุณาถามถึงความก้าวหน้าของงานอยู่เป็นระยะๆ และเข้าใจความรู้สึกที่ไม่
ประสีประสาของนักศึกษาตาต่างๆ คนนี้ แม้จะเป็นเพียงคำพูดที่ดูธรรมดาแต่ก็เป็นแรงบันดาลใจทำ
ให้ผู้ศึกษาคนนี้ผ่านพ้นช่วงเวลานั้นมาได้ และกับประโยคที่ว่า ต้นทุนของแต่ละคนมาไม่เหมือนกัน
ทำให้ความกดดันหรือความคาดหวังที่มีอยู่ได้ผ่อนคลายลง

อีกทั้งอาจารย์ลิลา ผาดไธสง อาจารย์เศกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ อาจารย์อดิศักดิ์ จึงพัฒนาวดี
อาจารย์ธิดาวรรณ วะสินนท์ อาจารย์ศศิธร ไชยประสิทธิ์ อาจารย์รัตนภรณ์ อาวิพันธ์ ที่ได้ถ่ายทอด
ความรู้และประสบการณ์ วิธีคิด รวมถึงประเด็นคำถามต่างๆ ที่ให้ลูกคิด ซึ่งมุมมองทางด้าน
สังคมศาสตร์ที่ตัวผู้เขียนเรียกได้ว่ามีคัมภีร์ด้านนั้นมีแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์อยู่ และอาจารย์บุญจา
จิรภัทรพิมล ที่ให้ความเมตตากรุณาต่อผู้เขียนโดยการถ่ายทอดประสบการณ์ของตัวเองและยังอบรม
แนะนำการปฏิบัติตัวในการใช้ชีวิต แม้อาจารย์จะจากไปแต่ก็ยังระลึกถึงเสมอ ขอขอบพระคุณ
อาจารย์ทุกๆ ท่านค่ะ

การมาอยู่ในสถานที่ที่ไม่รู้จักใครมาก่อน พร้อมกับการได้มารู้จักมิตรภาพใหม่ๆ ที่นี้ทำให้
คลายความเจ็บเหงาหลง ...ขอขอบคุณพี่น้อย เจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชาที่คอยเอาใจใส่สำหรับการ
เป็นธุระให้รวมทั้งการแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาตลอดระยะเวลาในการเรียน แม้กระทั่งเวลา
นอกที่พำนองๆ ไปรีแล็กซ์เพื่อเป็นการชาร์จแบตเตอรี่ในตัวและกลับมานั่งเขียนงานต่อ พี่ๆ เพื่อนๆ นองๆ
ร่วมสาขาวิชา พี่นาย กุ้ง ส้ม น้องเมย์ น้องเจมส์ พี่หน่อม พี่ตุ้ พี่นนท์ พี่เพ็ญ พี่ก๊ฟ มิน น้องพีและ
น้องเคียร์ ในความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนความคิดในประเด็นที่ทำอยู่
รวมถึงเรื่องต่างๆ ที่อยู่รอบตัว (บางครั้งก็ทำเอาผู้เขียนทิ้งกับความคิดที่แปลกๆ ดีและมีนัยสำคัญ) มี
กิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกันและความสนุกสนาน อลหม่าน เมื่อได้พบปะหรือมาพร้อมหน้ากัน
ขณะศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแห่งนี้ อีกทั้งได้วิธีการเรียกขวัญและกำลังใจให้กับตัวเองจากนิค๊ะ
ด้วยการกล่าวคำว่า กิดตะคิด กิดตะคิด(เน้นน้ำเสียงที่หนักแน่น) ซึ่งผู้เขียนว่าเป็นอีกวิธีที่ใช้การได้
เลย (ไม่รู้ว่าจะสงวนสิทธิ์หรือเปล่า) ขอขอบคุณทุกๆ คนนะคะ

เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะสังคมทุกท่าน ที่มีความกระตือรือร้นในการช่วยค้นหาหนังสือเมื่อ
ต้องการความช่วยเหลือ พี่โย ที่รับ-ส่งงานให้ผู้เขียน พี่จิวที่มาเพิ่มลิ้น ขอบคุณมากค่ะ

กำลังใจจากเพื่อนๆ และมิตรสหายจากหลากหลายทิศ ทั้งสกุลราชฯ ม.บูรพา และที่ร่วม
วิชาชีพเดียวกันรวมถึงรอบรั้วใน มข. ที่ไม่สามารถเอ่ยนามได้หมด ที่ยังนึกถึง แวะเวียนเปลี่ยน
สลับกันมาถามไถ่ และสร้างเสียงหัวเราะให้เป็นระยะๆ... จุกจิก ใจหม่-ศรา ที่ส่งความห่วงใยผ่าน
ปลายสายมาตลอด น้องแอมที่เหนื่อยกับความโลเลทกๆ ของผู้เขียน พี่หน้อย-นภสร ที่คอยเป็นห่วง
เมื่อผู้เขียนเก็บตัวเงียบเพื่อรวบรวมสมาธิ พี่เอ-สิริกันต์ พี่สาวที่คอยรับฟังเรื่องราวต่างๆ และอยู่

หน้าจอคอมพิวเตอร์ด้วยกันในยามค่ำคืน ขอบคุณด้วยใจจริง...เพื่อนเอ็ง เพื่อนแองที่คอยอยู่เคียงข้างกันเสมอมา

ที่มากกว่าคำขอบคุณสำหรับครอบครัวอันเป็นที่รัก คุณพ่อและคุณแม่ที่ให้โอกาส เปิดใจกว้างยอมรับและอดทนรอสำหรับการเลือกที่จะค้นหาเส้นทางชีวิตอีกสายของคุณ ทั้งทุนทรัพย์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและกำลังใจที่เปี่ยมล้นซึ่งรับรู้ได้ ในระยะเวลาที่มากพอสมควร จนในบางครั้งก็อาจจะมีคำถามในใจว่าลูกกำลังทำอะไร โยและโอ้ ที่เอาใจช่วยและลุ้นอยู่กับพี่สาวคนนี้ คุณอาสุดาณิษฐ์ ความเป็นญาติผู้ใจดีที่อธิบายคำภาษาไทยให้ผู้เขียนได้เข้าใจมากขึ้น อีกทั้งเรื่องจำขึ้นที่เล่าสู่กันฟังเพื่อความผ่อนคลาย รวมถึงคุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา คุณตาทู คุณตา คุณยาย ทุกคนและครอบครัว ป้าต๋องที่คอยถามไถ่ว่าหลานคนนี้เรียนถึงไหนแล้ว

และที่สำคัญคือ โรงพยาบาลค่าเช่าอีกกับความร่วมมือสำหรับข้อมูลในเบื้องต้น กรณีศึกษาทุกท่านที่ไว้วางใจมาเล่าชีวิตประสบการณ์ความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นให้ผู้ศึกษาได้รับรู้และถ่ายทอดออกมาในงานชิ้นนี้ แม้ในระยะแรกจะถูกสอบถามว่า “มาขายยาหรือ” หรือ “มียาอะไรดีช่วยบอกหน่อย” ที่มากระตุ้นความเคยชินของผู้ศึกษาทำให้เข้าใจเงื่อนไขในบริบทของโลกชีวิตแต่ละบุคคล หลังจากกลับไปดำเนินตามวิถีของตน และจากนั้นความเจ็บป่วยนั้นก็ไม่ใช่เพียงการเห็นโรคที่เข้ามาหาอีกต่อไป ...

ปล. ที่สุดแล้วขอบคุณตัวเองที่ตัดสินใจมานั่งพายเรือต่อ แม้เรือจะวนอยู่นาน เรือรั่วบ้าง จมไปบ้าง ลำลำน้าไปหลายลำ แต่ก็ได้รับความช่วยเหลือกู้ขึ้นมา ให้กลับมาจับไม้พายถึงแม้การพายจะยังคงชนตลิ่งอยู่บ่อยครั้งก็ตาม...

อภิรดี วั่งคะฮาด